

Е.В. ГРИШИНА, канд. екон. наук, доц., НТУ «ХПІ»
Д.І. ЧЕРЕДКА, магістр НТУ «ХПІ»

УДОСКОНАЛЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

В статті розкрито сутність податку на прибуток та його функції. Розглянуто вплив зміни ставки податку на прибуток на діяльність підприємств та міжнародний досвід удосконалення оподаткування.

In article the essence of income tax and its function has been defined. The influence of change of income tax rate on activity of enterprises and international experience of improvement of taxation has been considered.

Ключові слова: податок на прибуток, проект Податкового кодексу України, інвестиційні можливості, рентабельність, уникнення сплати податку, тіньовий сектор, міжнародний досвід.

Вступ. В умовах ринкових відносин податкова система є одним з найважливіших економічних регуляторів, основою фінансово-кредитного механізму державного регулювання економіки. Податок на прибуток підприємств є одним з найбільш складних в податковій системі. Важливими функціями цього податку є фіскальна та стимулююча. Відповідно до фіскальної функції податок виконує своє основне призначення — насичення дохідної частини бюджету, доходів держави для задоволення потреб суспільства. Стимулююча функція створює орієнтири для розвитку чи згортання виробництва, діяльності. Вона може бути зв'язана з застосуванням механізму пільг, зміною об'єкта оподаткування, зменшенням оподаткованої бази.

Постановка завдання. Метою даної роботи є аналіз впливу ставки податку на прибуток на діяльність підприємств, а також аналіз міжнародного досвіду оподаткування з метою удосконалення оподаткування в Україні.

Методологія. Методологічна база статті побудована на підставі праць відчизняних та закордонних науковців, таких як М.Д. Білик, Л.Д. Буряк, О.Д. Данілов, А.М. Поддєрьогін, М.Я. Азаров, О.М. Ковалюк, А.М. Соколовська, С.Л. Лондарь, В.А. Андрущенко, В.Д. Д'яченко, Р. Холт, С. Росс.

Аналіз публікацій, які так чи інакше присвячені проблемам оподаткування, показав, що пропозиції та дослідження щодо реформування податкової системи України здебільшого стосуються законодавчого поля.

В цілому, можна зтверджувати, що існування безлічі пропозицій по удосконаленню оподаткування свідчить про складність даного явища й про те, що цей процес є на шляху розвитку.

Результати дослідження. В результаті дослідження, було встановлено, що спочатку ставка податку на прибуток становила 30 відсотків об'єкта оподаткування. Перший етап реформи податку на прибуток відбувся у 2004 році, коли було зменшено ставку податку із 30 до 25 відсотків.

На даний момент Верховною Радою України був підготовлений проект нового Податкового кодексу, де, згідно ст. 4 передбачається, що ставка податку буде становити 19 відсотків у 2011 році, та згодом буде зменшуватися: у 2012 році застосовується ставка – 18 відсотків, у 2013 році застосовується ставка - 17 відсотків [1].

Отже, буде актуальним розглянути, як вплине зміна розміру ставки на деякі моменти діяльності підприємств. На інвестиційні можливості підприємств негативний вплив має високе значення ставки. Компанії приймають рішення про розміщення своїх інвестицій в різних країнах, виходячи зі ставки, яка там застосовується. Якщо в майбутньому підприємство буде сплачувати 19 відсотків податку на прибуток (таку ставку пропонується застосовувати в нашій країні в 2011 році), або, навіть менше, то можливо, що частина інвестпроектів, які були нерентабельними при ставці 25 відсотків, стануть рентабельними. Тому, ставку податку на прибуток, на наш погляд, в Україні рекомундується не застосовувати вищу, ніж у країнах, які мають подібний рівень продуктивності праці, прибутковості та структуру виробництва [2].

Як відомо, Естонія відмінила податок на прибуток взагалі, а Латвія, Литва, Польща та Словаччина свого часу зменшили розмір ставки до 19 відсотків. На прикладі останньої, Словаччини, можемо спостерігати, що ця країна є однією з країн Східної Європи, яка викликає найбільшу зацікавленість у потенційних інвесторів. Цю країну називають „Детройтом Європи”, бо за останні роки їй вдалося привабити багато інвесторів з галузі автобудування. Теперішня податкова система Словаччини може розглядатися як одна з найбільш благодатних серед країн ЄС, завдяки встановленню єдиної „пласкої” ставки в 19 відсотків без усіляких градацій відносно рівня доходу. Завдяки такій практиці, у 2005 році Словаччина, навіть, була визнана найкращою країною Євросоюзу по стягненню податку на прибуток [3].

Ми вважаємо, що досвід Словаччини та інших країн в цій галузі може слугувати прикладом для інших країн, особливо посткомуністичних держав Центральної та Східної Європи, в тому числі республік колишнього СРСР та, зокрема, України. Більш за все надихає те, що країна, яка раніше значно відставала від інших, за рахунок втілення податкової реформи змогла вирватися вперед. Якщо це вдалося Словаччині, то може вийти і у нашої країни.

Крім того, хочемо відзначити, що багато країн зменшують ставки податку на прибуток з тим, щоб зменшити стимули уникнення сплати податку. Для України ця ситуація є дуже актуальною, бо ухилення від сплати податків набуло великої популярності, а у деяких випадках стало нормою ведення бізнесу. Це, на нашу думку, трапляється передусім тому, що платник і носій податкового зобов'язання один і той самий, ставка податку

розраховується у відсотках до вартісних показників, а методика визначення прибутку підприємства, що оподатковується, недосконала. Шляхом штучного заниження прибутку до оподаткування частина підприємств ухиляється від сплати податку на прибуток [4]. В 2005 році, рік по тому, як ставка податку зменшилася з 30 відсотків до 25 відсотків, за даними Держкомстату частка прибуткових підприємств збільшилася на 7 відсотків, що було зумовлено саме виходом деяких підприємств із тіні. Отже, можемо припустити, що зменшення ставки до 19 відсотків спонукає ще більше підприємств вийти з тіньового сектору. За досвідом Китаю та інших країн, зменшення ставки податку на прибуток можна рекомендувати й до 18 відсотків для тих підприємств, які проводять технічну реконструкцію, впроваджуючи нову техніку, технологію та організацію виробництва.

Висновок. Таким чином, розглянувши нову можливу ставку податку на прибуток, згідно проекту Податкового кодексу України, ми вважаємо, що, з одного боку, вона призведе до зменшення доходної частини бюджету держави, а з іншого - зможе призвести до збільшення прибутковості підприємств, їх інвестиційної привабливості та до зменшення частини тіньового сектору.

Список літератури:. 1. Проект Податкового кодексу України [Електронний ресурс] http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/category/main?cat_id=71375 2. Пропозиції до концепції податкової реформи. Центр соціально економічних досліджень CASE Україна [Електронний ресурс] <http://www.case-ukraine.kiev.ua> 3. Податкова реформа в Словаччині: результати першого року [Електронний ресурс] http://www.icps.com.ua/lichylnyk.html?cmd=docs&id=1550&filename=http://www.icps.com.ua/doc/6_Ta_x-Ukr.doc. 4. *Сторожук О.* Вплив тіньової економіки на оподаткування// Вісник податкової служби України: Журнал Державної податкової адміністрації України. – 2007, № 10. –С. 57-62. 5. *Білик М.Д., Золотко І.А.* Податкова система України: Навч. – метод. посібник – К.:КНЕУ, 2000. – 192 с.

Надійшла до редколегії 15.11.10